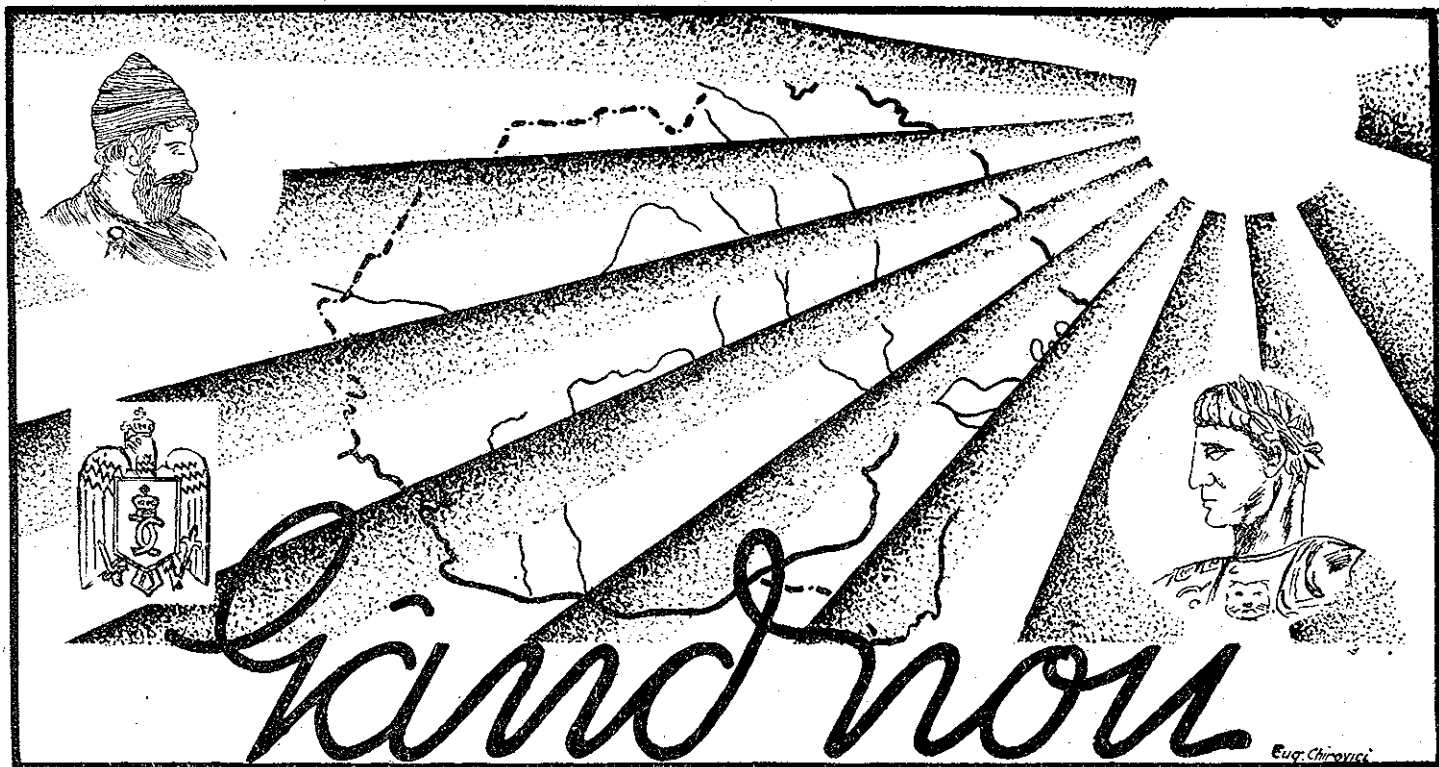

487606

Revistă culturală lunară

Sumar:

10 Mai (versuri)	Radu Chirovici
Zece Maiu	George Trandafirescu
Biserica Națională	Dr. Iliescu Nicolae
La bustul Regelui Ferdinand I. (versuri)	Vasile Culică
Coșbuc, regele gliei	Vasile Culică
Panaît Istrati, (Scurtă privire asupra vieții, vederilor și operei lui)	Z. Crivăț
Tablou (versuri)	George Danubia
Bucăți din mine	Cezar Măgură
Albergo Corona (versuri)	Ivan Cismașlu
Intre adevăr și eroare	Haralamb Croitoru
Tipăriturile și cititorii de azi	Bogdan Humuleșteanu
Caporalul Aly	R. Turneanu
Frânturi din scara gândirii. Cărți, reviste, ziare . . .	

Redacția și Administrația:

Odorhei, Strada I. G. Duca No. 12.

GÂND NOU

REVISTĂ CULTURALĂ LUNARĂ

REDACTIA și ADMINISTRAȚIA
ODORHEIU
STRADA I. G. DUCA No. 12

APARE DIN INIȚIATIVA
UNUI COMITET

ABONAMENTE:
Pe un an Lei 100
De sprijin „ 200

REDACTORI: RADU CHIROVICI ȘI GEORGE TRANDAFIRESCU

10 Mai

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Zece Mai e ziua scrisă 'n calendarul
Nației Române: „cea mai sfântă zi“,
a fost scris cu aur și stropit cu sânge
ca să nu se șteargă, cât pământ va fi.*

*Este izbucnirea unui foc de veacuri
ce mizea în pieptul oricărui Român
„ca să stea sub soare unit prin trăție
sub un singur nume, liber și stăpân“.*

*Este ziua 'n care Nația Română
scris-a și 'n răboaje: „încă un Român“,
un Român în cuget, faptă și simțire . . .
. . . și l-a pus în frunte-i, demn a-1 fi stăpân.*

*Vis schimbat în faptă după ani de sbucium;
sânge surs pe glie care a 'nchegat
Și a scris hotarul Daciei străbune
Ca s'avem azi totul ce ne-a fost luat.*

*Nu va șterge timpul, nimeni nu va șterge
scrisul din calende, de-ar curge săgeți . . .
Zece Maiu e slova care strălucește,
slova cea mai sfântă din letopiseț . . .*

Radu Chirovici.

ZECE MAIU

Istoria este icoana unui întreg popor. În ea se oglindesc timpuri, de zeci de secolii, cu toate nuanțele lor de dureri, bucurii, speranțe. Istoria este singura care, punând în fața generații de astăzi icoane și acte de vitejie a strămoșilor, face a renaște mai multă energie, voință și credință în vremuri de grea cumpănă. Dacă ar lipsi istoria neamului, cât n'am suferi noi, generația de astăzi? S'ar stinge din mintea noastră atâtea figuri demne de eternă simbolizare, s'ar uita atâtea vremuri de glorie sau dureri, s'ar uita figurile eroice ale moșilor, părinților și fraților noștri, sacrificați pe altarul Patriei, ne-am pierde cunoștința de noi înșine și menirea ce o avem pe continent.

Zece Maiu, este una dintre cele mai mărete zile de glorie a neamului românesc. Este simbolul de mărtuire a înălțării poporului nostru, începând dela anul 1866.

Este cea mai mare zi națională, deoarece a avut fericirea a trâmbița în mai multe rânduri, întregii omeniri, gloria poporului român, făcând ca orice inimă ce simte românește să tresalte de bucurie, uitând pentru un moment grija zilei de mâine.

Zece maiu este ziua aleasă când, pentru prima oară Primul Domn Român, Carol I, depuse jurământul pe o constituție română (10 Maiu 1866).

Vremea este nestatornică, timpul își urmează calea sa și nimic nu-l poate abate din mers. Au urmat multe frământări pentru noi, când iată că după 11 ani, ziua de 10 Maiu ne aduce a doua bucurie națională. „Votarea deplinei neatârării a țării față de suzeranitatea turcească, suzeranitate care n'a fost niciodată de drept ci de fapt.

Urmează războiul româno-ruso-turc dela 1877—1878, care are ca urmare, pe lângă a durere cauzată nouă de aliații ruși (chestia răpirii Basarabiei, care răpire, toate marile puteri Europene, au considerat-o dacă nu momentan ci mai târziu, ca un act de mișelie) dar și o parte de bucurie, deoarece la 10 Maiu 1881 Români avurăm fericirea a sărbători în această sfântă zi, marele act de: Proclamarea Românilor la rangul de Regat și totodată încoronarea primului Rege Carol I cu coroană făcută din oțelul tunurilor capturate de Curcani, dela turci.

Se scursese numai o jumătate de secol dela primul jurământ al domnitorului Carol pe Constituție și câte griji și dureri nu se perindaseră prin sufletul fiecărui individ. Cât sânge și lacrimi nu udase acest pământ românesc. Formam un stat în Europa, dar avem mari răni de vindecat, atunci când doine de dureri ne soseau dela frații subjugăți. Erău lacrimile de implorare a acelor de un sânge cu noi, cari des-

lipiți de trupul mamei, cereau a sosi cu o oră mai de vreme și a înlătura pumnul armat al cotropitorului ce dorea sufocarea și nimicirea, ca element național român. Era strigatul de durere al fraților noștri cari simțeau tot mai adânc făișul pumnalului înfipt în sufletele lor.

Ideia Unități Naționale, înfăptuită numai în parte și pentru o clipă de Marele Erou dela Călugăreni, Mihai Viteazul (1593—1601) pe zi ce trecea se mărea în sufletul fiecărui Român. Era sentimentul de naționalism, era soarele vieți poporului nostru, umbrit pentru o vreme de ceața cotropitorilor. Era lava vulcanului ce mai târziu avea să isbucnească mai cu tărie.

Marele război mondial ce cuprinsese în mrejele sale toate statele europene, început în anul 1914, iubirea de frați cari sufereu cruntul brici, strigatele lor disperate, ne-au decis ca, în luna August 1916, să ne aruncăm în îngrozitorul măcel și să strămân cătușele fraților.

Era momentul oportun, sunase momentul decisiv: „Acum ori niciodată.“ Era punctul culminat de manifestare a naționalismului încătușat de vitregia timpurilor, Sosise momentul când durerile au atins apogeul, am suferit o parte dictatura pumnului inamic, am cedat sânge cu sânge, pas cu pas, din pământul patriei mume atunci când inamicul își îndreptase cu toată furia întreaga sa armată asupra noastră, dar... nu ne-am dat învinși. Credința era mare. Durerile nu ne-au descurajat. Luptam pentru o cauză sfântă de dreptate și nu se putea ca Supremul Judecător să ne lase pieri. Am dat bucuroși tributul nostru de sânge în cauza Patriei și apărarea drepturilor sacre, dar am cules laurii victoriei.

Eroismul ostașului român, disciplina și încrederea în rezultatul final al luptei a fost exemplar. Prin luptă, am apărat, pe lângă drepturile sale incontestabile, dar și flamura tricolorului său a dus-o pâna în Buda-Pesta, a nimicit acel focar de distrugere determinat de concepția absurdă a lui Bela Kun: „distrugerea internă a tuturor statelor.“

S'au scurs 69 ani dela depunerea primului jurământ pe Constituție. (10 Maiu 1866).

S'au scurs 54 ani dela ridicarea țării la rangul de regat.

S'au scurs 16 ani decând dela Nistru, Tisa, Dunăre, Marea Neagra, falfăe falnic tricolorul românesc.

Sfântă fie ziua de 10 Maiu, Simbol de glorie al neamului nostru.

* * *

Azi cangrena măcelui mondial s'a închis. Un aer parfumat de primăvară, un aer dătător de forțe și muncă pe ogorul desrobit, muncă intelectuală pe

țărâmul național, preocupă toate sufletele tinere. Drep-
turile sfinte și jertfa celor 800.000 de viteji, ne spune :
„Să nu uitați că aceste hotare ce noi vi le-am lăsat
vouă generația de azi și celei de mâine, au fost trase
cu sângele nostru.

Să nu uitați că'n pământul mănos în care tra-
geți brazda este nutrit cu seva trupurilor moșilor,
părinților și fraților voștri. Vi l-au lăsat liber, pătrați-l
liber. Nici o palmă, nici un pas, nu trebuie cedat.
Blestem vouă celor ce nu veți înțelege jertfa noastră.

Păstrați în veci ce v'am dat, iar dacă azi mai sunt
unii cari cred că e bine a face să mai reinvie vre-
murile de odinioară, compătimiți-i și luați măsuri
prevăzătoare“.

Și sfințind sacrificiul moșilor noștri, uniți în
concepții și mai presus de toate în sentimente, să nu
uităm noi, generația de azi că, prima preocupare
trebuie să ne fie drepturile sfinte ale Patriei, Tron
și Națiune.

George Trandafirescu

Biserica Națională

de **Dr. ILIESCU NICOLAE**

Doctor în drept și licențiat în filosofie
Advocat în Odorheiu.

În aceste timpuri când biserica are destui ad-
versari, e bine cred, că și noi laicii să contribuim
într'o măsură oarecare la întărirea ei. Deacea, după
articolul ce am scris în numărul trecut asupra dove-
zilor despre „Existența lui Dumnezeu“, scriu acest
articol asupra „Bisericii noastre naționale“.

Creștinismul la Români, a fost întemeiat prin
secolul al II-lea d. Chr., adică odată cu nașterea po-
porului român. Știut este -- din istorie -- că, în afară
de legiunile romane, Împăratul Traian, a adus de prin
Asia-mică, unde creștinismul se răspândise din primii
ani ai apariției lui, soldați, funcționari, negustori etc.,
așezându-i în Dacia. Astfel, primele cenacluri creștine
au apărut în Dacia, chiar pe timpul Împăratului Traian.

Pe la anul 400 venea în țara noastră episcopul
Nichita, din Serbia și propovăduia „nitido sermone“.
Pe acest slujitor al lui Christos, Biserica Pa așezat
între sfinți, sărbătorindu-l la 15 Septemvrie.

În timpul năvălirii barbarilor, Români s'au adă-
postit în munți, în peșterile cărora își făceau rugăciu-
nele. După trecerea acestor vremuri grele, strămoșii
au început a-și face biserițe de lemn, iar prin vea-
cul al 14-lea au început a-și face și biserici de piatră.
În aceste biserițe risipite pe dealuri și văi, bătute
de viscele, în fața icoanelor poleite, în mireazma plu-
titoare a tămâiei, în licărirea tremurândă a candelor,
și-a plămădit istoria, poporul nostru necăjit, și-a pă-
trat ființa până a sunat ceasul dreptății.

La noi, biserica a fost — nu numai ca în alte
țări — propovăduitoarea neîntrecutelor învățături ale
lui Christos, dar ea este strâns legată de neamul nos-
tru : Ortodoxismul a mers alături cu naționalismul.
Astfel : bisericele ne amintesc de strămoși, de zile de
glorie ori de restriște. Biserica din Rădăuți ne amin-
tește de Bogdan descălicătorul ; Cozia, de Mircea cel
Bătrân ; Putna, de Ștefan cel Mare ; Curtea de Argeș,
de Neagoe Basarab, regii Carol I. și Ferdinand I.

Biserica a fost leagănul culturii naționale, tipă-

rind primele cărți românești : Evanghelia lui Coressi,
tipărită la 1560, în Brașov ; Noul Testament din 1648
al mitropolitului Simon Ștefan al Transilvaniei ; Psalmii
lui David, traduși în versuri la 1680 de Mitropolitul
Dosoftei al Moldovei etc.

Biserica a făcut unirea sufletească cu mult mai
înainte de unirea politică. Astfel, când românii din
Vechiul Regat Ardeal, Basarabia, Bucovina și alte
ținuturi românești, strigau cu toții, la înviere, „Chris-
tos a înviat“, ei săvârșeau în taină, la aceeaș oră,
unirea sfântă a sufletului românesc, sub aripa bisericeii.

Ea a înființat primele școli. Astfel, a înființat la
1582 la Caransebeș, prima școală de dascăli, unde
era profesor Efrem Zăcan „dascăl de dascălie“. La
1657 a făcut, la Făgăraș, seminar pentru învățători și
preoți ; la-1754 școala dela Blaj ; la 1811 seminarul
din Sibiu ; la 1850 gimnaziul din Brașov etc.

Conducătorii bisericeii au desfășurat activitate și
pe cale ziaristică, fondând la 1833 în Brașov Foiaia
Duminicii și Gazeta Transilvaniei, la 1884 Tribuna,
la Sibiu ; la 1902 Luceafărul la Budapesta, etc.

Tot biserica a introdus și dezvoltat muzica bi-
sericească. Astfel, mitropolitul Dionisie Lupu, la 1838,
a înființat prima școală de muzică bisericască a că-
rui dascăl a fost Macarie, apoi Anton Pan etc.

Biserica a început și dezvoltat și pictura, prin
zugrăvirea icoanelor și pereților bisericeii. Cel mai
mare pictor național, Grigorescu, a început a fi zug-
rav de icoane, pictând mănăstirea Agapia și apoi s'a
ridicat lângă cei mai mari pictori ai lumii.

Biserica a dezvoltat și arhitectura, punând pe-
cetea românească pe vechea artă bizantină, dându-ne
bisericele artistice : Trei Ierarhi din Iași, Stavropo-
les din București, Curtea de Argeș etc.

Biserica a făcut ca după două mii de ani să
păstrăm aceleași datine, aceleași obiceiuri, acelaș
suflet.

(continuare în pag. 10)

La bustul Regelui Ferdinand I.

Cu ocazia desvelirii în Odorheiu, în ziua de 9 Decembrie 1934.

Cu sânge de vulturi pământu-i stropit
Din care răsai, stâncă dură . . .
Privește azi visul sublim împlinit
O ! neamul nu uită un rege iubit
Și drumul deschis spre cultură

*

Cad zările mute sub ochiul temut
Și vântul își moaie tărâș . . .
Avem către Tisa puternic scut
Al regelui mare în care-am crezut,
Cu care-am clădit România.

*

Din jertfă, din lacrimi, din sânge 'nchegat.
Din piepturi deschise de schijă,
Din tol ce ne fuse măi 'nalt, mai curat,
Din sufletul nostru blajin, te-am turnat
Și veșnic ne poartă de grijă.

*

Rolește-ți privirea pe dealuri și văi
Prin codri îți poartă privirea ;
Fii rege în pace căci ești între-ai tăi ! . . .
Pe liniștea noastră de-ar trece nevoi
În juru-ți vom strânge oșlirea.

*

Și-atunci, hohotinde, a tale porunci
Tuna-vor puternic, departe,
Vui-vor a jale prăpăstii adânci
Și fulgere roșii țâșni-vor din stânci
Cu vaete crude, de moarte . . .

*

Pământul va 'ntoarce tributul 'napoi
Și trâmbiți surzi-vor auzul,
Veni-vor ciobanii pletoși, dela oi,
Și soli vor trimite din marii eroi
Mărăști, Mărășești și Oltuzul.

*

Armatele tale sunt gata, în scări,
Cu căi ce se sbat în zăbale ;
Un semn, o poruncă și stersese zări
Cădea-vor zdrobite, ca valuri pe mări
Nici Tisa nu poate sta'n cale.

Din trâmbiți cu sunet de tunet cântați
Căci cântecul zării s'asterne . . .
Ît poartă Târnavă prin crunții Carpați
Se-avântă melodic la frații uitați
Simbol al unirii eterne

*

Cântați, cântul vostru s'aude crescând
Și cerul de glasuri vibrează ;
Iar piepturi de-aramă vin rând după rând
Porunca, simbolul cu toți așteptând
Căci regele, stâncă, veghează . . .

Vasile Culică

COȘBUC

REGELE GLIEI

Țăranul, în literatură ne apare sub diferite aspecte, așa cum s'a zugrăvit singur în producțiile populare sau cum l-au zugrăvit scriitorii culți, și trebuie să fac delă început o observație: țăranul nostru nu ne-a redat decât frânturi din sufletul său, dar și acestea caracteristice timpului când încă nu apăsa pe coarnea plugului, ci cu fluierul între buze și cu sacica pe umeri urca plaiurile înflorite, după turma de mioare, — sau altele de mai târziu, din așa zisa „vreme eroică“, când orice român verde apuca drumul pribegiei spre a scăpa de asuprirea ciocoilor și ale streinilor. Din vremea păstoritului avem numeroase doine și cântece, între care ne întrecuta „Mioriță“, perlă neprețuită, diamantul cel mai însemnat, din diadema liricei poporane naționale. Găsim aici toată simplificata sufletului românesc și toată dragostea specifică românului, legat cu trup și suflet de țarină, turmă și natură . . . Cu câtă îngrijitoare vorbește ciobănelul cu mioara:

Mioriță lae, De trei zile 'neoace
Lae bucălae Gura nu-ți mai tace
Ori iarba nu-ți place
Ori ești belnăvioară, dragută mioară?

Cu aceiaș căldură i se răspunde, și deși ne-am așteapta să ia o atitudine defensivă, el îi dă sfaturi pentru înmormântare. E isbitoare seninătatea în fața morții și este de remarcat puternicul sentiment de iubire față de oițele lui, continuat dincolo de mormânt, și legătura răsădită dintre el și turmă:

Iar de-o fi să mor
În câmp de mohor
Să spui lui Vrâncean
Și lui Ungurean
Ca să mă îngroape
Pe-aici, pe aproape,
În struga de oi
Să fiu tot cu voi
În dosul stâniei
Să-mi aud câinii . . . iar mai departe:
Oile s'ar strânge
Pe mine m'or plânge
Cu lacrimi de sânge . . .

Am făcut această mică digresiune, pentruca să fie mai evidentă naturaleta operei lui Coșbuc . . . Necurmata dragoste de pământ, moștenire milenară și sfântă delă strămoșii noștri Scitii, Tracii, Dacii, constituie trăsătura cea mai expresivă, caracterizarea

ideală a clasei țărănești. Fericit e poporul care are o țărănime voioasă, harnică și sănătoasă, și trebuie să fim mândri căci nu ne lipsește, dar nu e destul să ne mulțumim numai cu atât, ci trebuie să-i vindecăm și rănila pe cari ei le uită ades, dar cari sângerează din când în când. Că avem o țărănime, ne-e dovedit-o Coșbuc, aedul idilelor rustice, țăranul robust și vioi, suflet plin de voință și de imagini minunate.

Până la acesta țăranul nu fusese zugrăvit în literatura cultă, decât în nuvelă și roman. Incercarea lui Filimon „Ciocoi vechi și noi“ și apoi romanele lui Duiliu Zamfirescu, cari de altfel, merg paralel cu activitatea lui Coșbuc. Se pot considera ca fresca vieții iărănești cea mai apropiată de realitatea vremurilor de atunci. Ceva mai înainte Negruzzi transpune în proză un episod de viață și de simțire țărănească pe care o caracterizează prin cuvintele puse în gura lui Lăpușneanu: „Proști, dar mulți!“, care de altfel diferă enorm de felul de privire al lui Coșbuc. Grigorescu ne dă, pe pânze, scene delă țară, câte-un car cu boi venind pe inserat delă muncă, pe când Creangă, dotat cu un umor sănătos și spirit de observație vioiu, țese în pânza „Amintirilor“ întâmplări posnașe, moravuri și deprinderi, într'un cuvânt icoane reale și îmbibate în poezie, din viața plină de farmec a satului.

Intr'o astfel de atmosferă a venit pe lume, în 1866, neîmbătrânitul George Coșbuc, țășnind ca un isvor de apă rece din mijlocul unui câmp pustiu.

Sărăcăciosul sat Hordou, sat grăniceresc în care părintele său slujea ca preot, a fost sortit să rămână veșnic neșters din sufletul poetului, cât timp acesta călca meleaguri străine, și țăranilor robuști le-au fost dat să fie turnați în bronzul versului lui Coșbuc, țăranul strâns legat de glie. Învățătura claselor primare a sorbit-o delă dascălii satului vecin, Salva, dar primele doruri de viață le-a simțit în casa părintească, împrejmuită cu gard de nuele, în care bătrânii satului, cu părul nins și cu bărbile pline de flori de vișin, se strângeau ca să povestească coconașului vitejiile făcute în vremuri de neuitat geniul lui Coșbuc „poetul rasei noastre“, cum îl numește d. Nichifor Crainic.

Liceul l-a făcut la Năsăud, orașel în mare parte locuit de români, în care nu s'a distins, după cum însuși ne mărturisește, decât la materiile în care juca rol însemnat fantezia. Talentul său începu deja să se manifeste și publică diferite incercări în „Muzica Someșană“ și în diferite alte foi ardelenesti, iar în cadrele societății de lectură denumită pompos: Vir-

tus Romana Rediviva", are o lăudabilă activitate, ceia ce atrage atenția profesorilor cari-l încurajau, ne silindu-l la materiile cari jucau un rol mai puțin important la formarea personalității sale. Abilitatea cu care compunea, subtilitatea sentimentelor, cât și avântul lirismului, au fost motivele pentru cari tânărul „Georgică a popii Sebastian și al Mariei“, a fost ales întâi vice- și apoi președinte al faimoasei societăți cu vâdită menire de redeşeptare. În această calitate tânărul bard nu s'a mulțumit numai să creeze, dar a căutat să-și însușească producțiile mai de seamă din literatura apusului din care ne-a lăsat isbutite traduceri . . . Când studiile liceale au fost terminate, Coșbuc și-a luat rămas bun de la fii de oier, cu cari petrecuse 8 ani de școală, și a apucat pe drumul înstrăinatului Cluj, spre a urma cursurile facultății, dar câtă deosebire între cuibul românesc de la liceul Năsăudului și conglomeratul de idei și sentimente de la universitate. Fu întristat de felul în care erau tratați studenții români de către tineretul magyar, și ne stând mult pe gânduri, apucă drumul pribegiei prin munții Rodnei spre a și găsi liniștea trebuitoare sufletului său la ostănă. Singurul prieten pe care îl mai păstrase în drumul său prin munți a fost un volum din „Divina comedie“, carte pe care a iubit-o intens și pe care, poate de aceia, a reușit s'o traducă atât de magistral.

Înainte de a părăsi Clujul a svârșit și cutia poștei o snoavă versificată pentru „Tribuna“ din Sibiu, care plăcând lui Slavici, pe atunci, redactorul acelei foi, îl determină să-l caute și să-l aducă la Sibiu, dându-i un loc la redacție și posibilitatea de a-și afirma valoarea talentului. Snoava, ca și alte câteva poezii, erau semnate C. Boșcu, de la care prin anagramare ajungem la Coșbuc . . . „Acești ani, adică între 1848—1890, cât a stat la Tribuna, au fost cei mai roditori ai vieții mele“, ne mărturisește el, într-o lucrare auto-biografică. Și într'adevăr Coșbuc scria mult, căci intenția lui era să scrie o epopee a românismului, ideal pe care l-a abandonat din cauză că era peste puterile sale, ne având o limbă formată, mlădioasă și bogată, și poate, pentru că scrisese materialul strâns în veruri de măsuri diferite. „Nunta Zamferei“, care urma să fie încorporată în gigantica operă, a fost publicată în „Tribuna“, și astfel a ajuns la marea critic junimist Măiorescu. Acesta a știut să aprecieze clocotitorul avânt tineresc și talentul unic al lui Coșbuc și la indemnă să treacă granița și să vie la București. Poetul nasăudean, simțindu-se chemat de glasul datoriei, părăsește „Tribuna“, pe Slavici și pe toți prietenii săi și vine în capitală pentru a-și duce zilele cu modestul salariu de referendar la minister. Viața bucureșteană a întunecat ca un nor gros fruntea senină a lui Coșbuc . . .

Departé de satul pițit între poalele munților, întovărășit de un dar nostalgic care-i sfășia

inima, și veșnic frământat de soarta țărănilor lui iubiți, se simțea plin de fericire atunci când primăvara se anunță în capitală prin raze palide și noroiu, iar el reușea să scape de atmosfera încărcată a metropolei cu aspect occidental și să se refugieze undeva, departe, la câmpul înflorit, să-și uite durerile proprii și să viseze la ai săi, la viața senină și fericită de pe plaiurile nasăudene. Atunci renăștea în Coșbuc raza geniului, scânteaia creațiunii, atunci marele și neîntrecutul Coșbuc își proiecta gândurile în eternitate, ridicându-se deasupra nimicniciei umane . . .

La „Convorbiri literare“ buchetul romantismului se vestijesc în glastra etichetei, totul era formalitate, încât Coșbuc se simțea atât de strein și atât de sărac. Totuși în „Convorbiri“ a lăsat o mulțime de traduceri din literatura vechilor Inzi. Fragmente din nemuritoarele epopei Mahabarata și Ramajana, cari rămân: mitologie, istorie, doctrină religioasă sau filosofică, sinteză vie și marturie superbă a existenței poporului și civilizației de la picioarele Himalai.

Coșbuc a editat și a colaborat la numeroase foi și reviste, toate însă au avut de scop cultivarea elementului etnic, ridicarea la rangul de literatură pură a producțiilor cu substrat poporan. În prefața revistei „Vatra“ spune: Trebuie să ne întoarcem, pe cât întoarcerea mai e cu puțință la vatra strămeșească, la obârșia culturală a noastră!

Aceste cuvinte nu fac oare din poetul vieții idilice pe săpătorul care desgroapă, sub ochii împăienjenți ai multora, soarele aurului acoperit de hama tiraniei stăpânitorilor? E poate cea mai plausibilă dovadă că George Coșbuc, poetul în opera căruia se leagănă întreaga viață a satului, viața idealistă și înălțătoare, este reprezentantul tradiționalismului național . . .

A mai scris la „Foaia interesantă“, „Sămănătorul“ și „Viața literară“. Iată ce se spune în „primele vorbe“ ale Sămănătorului:

„Ne strângem cu credință și dragoste în jurul aceluiaș stindard, stindard de pace, de înșeninare și de înfrățire intelectuală, de apostolică muncă pentru desmormirea inimelor cari tânjesc, pentru redeşeptarea avântului de odinioară în sufletele românești, pentru chemarea atâtor puteri risipite la o îndrumare mai sănătoasă, — la sfânta grijă a întăririi și a înălțării neamului acestuia“. Și iată și un fragment din „un prim cuvânt“ al „Vieții literare“:

„Nu trebuie să rupem cu trecutul, ci dimpotrivă să căutăm să-l culegem cu atenție ori unde îl vom găsi, în poveste, în snoavă, în cimilitură, în poezia populară, căci marea artă a tuturor scriitorilor mari a fost o continuă culegere și perfecționare a acestui trecut literar!“

Acesta este drumul lui Coșbuc spre progres . . .
Cu aceste idealuri sub fruntea încrețită de ne-

cazuri, cu dorul nebun după copilăria lăsată departe, după seninătatea țăranilor, după sburdălnicia fecioarelor Năsaudului, după tot ce e înălțător, etic, creștinesc, frumos și Românesc, cu cugetul împăcat că și-a împlinit chemarea de apostol, dar lipsit de fericirea de a fi văzut „România mare“ fără hotare despărțitoare între frați, așa cum o visase, o dorise și o propăvăduise, Coșbuc consumă ultima picătură de ulei din candelă vieții sale . . .

Apăruse în literatură într-o vreme turbure ca apa unui râu revărsat. Eminescu depășise matca vremurilor și pe apele sale spumegânde pluteau cadavrele curentelor efemere . . . Eminescu întunecase toate spiritele, și asemeni broaștelor de mocirlă, se iviseră artiști sub-mediocri cari se bălăceau în opera eminesceană și se hrăneau cu pesimism descompus. În această situație critică, la care s'a mai adăogat ploaia realismului francez, în care s'a îmbăiat sentimentalul Viăhuța, apare Coșbuc. Soare a fost pe cerul scrisului nostru, căci el a făcut să sece izvoarele impure, iar pe așa numitele batraciene literare le-a ascuns sub pietrele unei critici severe . . . „Tânăr voinic, cămașă și țări albi încinși cu șerpar negru“, așa ni-l înfățișează d. Haneș. La început, când încă mai persistau influențele decepționiste, Coșbuc a fost privit ca un venetic în literatură, un fals poet care nu are nimic comun cu zilele sale și care aduce un fel de simțire cu totul strein de al celorlalți. Și Coșbuc nu a fost înțeles la început. Dar cu Eminescu nu se înlămplase acelaș lucru? Și cu timpul, încetul cu încetul, s'a văzut că simțirea lui Coșbuc nu-i streină, o are fiecare în sufletul său amorțită, și meritul de a o fi trezit îi revine lui Coșbuc. El a făcut să aibă răsunet în sufletele tuturor viața satelor, viața făcută și liniștită din vre un sat, respirat pe marginea unui răușor, umbrit de păduri și adăpostit de munți.

Roadele muncii lui Coșbuc sunt culese în volumele originale: „Războiul nostru pentru neatarnare“, „Ziarul unui pierde vară“, „Fire de tort“, „Balade și idile“, iar traducerea: „Antologia sanscrită“, „Sacotala“ lui Calidasa, „Divina comedie“ a lui Dante Alighieri, „Eneida“ și „Georgicele“ lui Virgilius.

În operele originale găsim o atmosferă curată, clară, el cântă dragostea, viața, natura, dar peste toate aruncă vâlul dorului după o viață pe care a trăit-o și pe care o regreta. Peste poezia lui Coșbuc plutește ca un stol de pasări călătoare, toată nostalgia exilatului sortit să moară departe de locurile iubite. În pastelul lui Coșbuc clocotește viața, fericirea și bucuria:

Și-acum veniți cu drag în țară
Voi revedeți câmpia iară
Și cuiburile voastre 'n crâng!
E Vară, Vară!
Ași vrea la suflet să vă strâng
Să văd, de fericit să plâng . . .

Sau numai seninătatea ca în pastelul „Vară“ în care închee:

Mi-e inima de lacrimi plină,
Că 'n ea s'au îngropat mereu
Ai mei, și-o să mă 'ngrop și eu
O mare e, dar mare lină . . .
Natură în mormântul meu
E totul cald, că e lumină . . .

Chiar dacă Coșbuc nu face să se cutremure versul în chiot sănătos ca în „Noapte de vară“, nestăpânita dragoste de natură este evidentă, ea este esența intimă a pastelului lui Coșbuc, și această dacă nu-l face superior, îl pune totuși pe aceeași treaptă cu Alexandri. La Coșbuc nu găsim numai expresie pline de gingășie și personificări ideale pentru natură — și aici putem să subliniem o latură importantă a talentului său — ci și celălalt fel de natură, natura sinistru, revoltră, revoltă. Prin meșteșugite îmbunări onomatopice ne face, în „Regina ostrogoților“, să simțim tot sbuciumul unei naturi nestăpânite:

Jalnic vâjâe prin noapte glasul codrilor de brad,
Ploaia cade 'n rezezi picuri, rezezi fulgerile cad . . .

Sau:
Surd voia prin codri vântul, brazii se'ndoiau de vânt,
Urletul suna sinistru, ca un urlet de mormânt . . .

Astfel Coșbuc a știut să facă din natură, după mprejurări, decorul cel mai potrivit în fața căruia a pus pe eroii săi să joace . . . Iată și o evocare duioasă, sfâșietor de duioasă a unui colț de natură, lesropat din suflet:

În vaduri ape rezezi curg
Și vuet dau în cale,
Iar plopi 'n umedul amurg
Doinesc elerna jale . . .

Ce bogăție de sentimente emană din această strofă! . . . Și Coșbuc a cântat pe rând nu numai sentimente duioase, dar și accentele de fericire, manifestările sgomotoase ale unui suflet îndrăgostit. Cât de curată e dragostea fiții din „Pe lângă boi“, e evident din cuvintele ei:

Om bun ca dânsul nimeni nu-i
Și pentr'o vorbă rea ce-i spui
El toata zilnica lui
Muncește supărat!

Tot atât de bine e redată și dragostea flăcăului idealist, care glăsuie așa de natural:

Dar cu pământul ce să faci?
Ș ce folos de boi și vaci?
Nevasta dacă nu ți-o placi
Le dai în trânet toate . . .

Mi-e dragă una și-i a mea,
Decât să mă desbăr de ea
Mai bine-aprind tot satul! . . .

Din gama iubirii nu lipsește nici dramatizarea dragostei nenorocite a feții de morar, care ar vrea să-și ispășească păcatul svârlindu-se sub roata morii înainte de a fi condamnată de legile omenești :

O, macină grâul mai bine
Și 'nvârte roata mereu
Că lumea se 'nvârte cu mine
Și vreu, și eu nu știu ce vreu!
Ba lasă că știu eu ce vreu
Aș vrea să fiu, roată, sub tine! . . .

Deși Coșbuc cântă sentimentele altora, în foarte puține poezii fiind subiectiv, reușește să impresioneze adânc cu acea simțire tainică, cu specificul versului său, când lung, când scurt, cu dese repetări și strofe neregulate. Limba lui Coșbuc fiind dură și puțin expresivă, fiind limba, țărănească cizelată, el recurge la diferite mișloace spre a o face flexibilă și adecuată fondului . . . Partea principală a operii lui Coșbuc o constituiesc idilele și baladele, întreaga valorizare a sufletului și vieții țărănești, din mijlocul căreia se înalță ca doi luceferi : „Nunta Zamfirei“ și „Moartea lui Fulger“. Nunta și moartea, două popasuri hotărâtoare într-o viață umană, îmbrăcate de coșbuc în purpura legendară a datinilor noastre, două idealuri, uoul femeesc iar celălalt bărbătesc, căci ce poate dori mai mult o fecioară, decât să fie nevastă cinstită, sau cum trebuie să-și fechee zilele un voinic, decât murind vitejește. Dar „Nunta Zamfirei“ este poetizarea cu aspect mitic regional, parfumată de adierea blândă a unei atmosfere de basm, din care nu lipsesc Feți-Frumoși și Barbacot, și nici izbucnirile de bucurie și urările idealizate :

Și vesel Mugur împărat
Ca cel dintâi s'a ridicat
Și, cu paharul plin în mâni,
Precum e felul din bătrâni
La orice chef între Români,
El a 'nchinat.
Și-a zis : „Cât mac e prin livezi
Atâția ani la miri uez!
Și-un prinț la anul! blând și mic,
Să crească mare și voinic, —
Iar noi să mai jucăm un pic
Și la botez!“

Toată armonia vieții satului, legată de această taină a nunții, vibrează în fragmentul de epopee națională. „Moartea lui Fulger“ are orizonturi mai largi. Poema se deschide cu un tablou de un dinamism apocaliptic dinadins pus ca să dea imaginea dezastrelui, dela început :

În goana roibului un sol,
Cu frâu'n dinți și'n capul gol,
Răsare, crește'n zări venind,
Și zările de-abia'l cuprind

Și'n urmă-i corbii croncănind
Aleargă stol . . .

Deși adoptă portul național, desbaterea problemei universale, a morței, este ideea conducătoare și e tratată așa cum am învățat dela părinții noștri barbari, Geții „cei nemuritori“, cum îi numește V. Pârvan și dela Traci, despre care acelaș spune : «Sufletul Trac era eroic și copilăresc. Ei nu se temeau de moarte fiindcă nu credeau în ea : sufletul omenesc nu poate muri. Luptătorul căzut pe câmpul de bătae merge în cer, la stăpânul trăznitelor : Zbeltiurdos, Gebeleizis, Zamolxis. (Memoriale, Laus vitae).

Oare nu aceste credințe sădite în sufletul înțelept al țaranului au produs ecoul din versurile :

El nu e mort, trăește'n veci,
E numai dus . . .

Coșbuc cunoaște un singur scop pentru viață : Lupta! *Războiu-i de viteji purtat!* Și nu trebuie să ne mire ținând seama de timpul în care au fost scrise.

El reia această temă în „Decebal către popor“, în care svârle jarul vitejiei în ochii țaranului, nu pentru a-l orbi, ci pentru a-i lumina ideologia și a-i arăta calea spre fericirea țării. (Să vedem, secolii ne vor mai aduce un al doilea Coșbuc?).

Este strigătul de alarmă proiectat deasupra vremilor, capabil să ațâțe brațe vânoase spre jertfă întru redobândirea celor pierdute. „Noi vrem pământ“ este încordarea supremă, strigătul îngrozitor al unui neam asuprit care, ajuns la limanul suferinței, scapă, printre fălcile încheștate de asuprire, ultimul blestem și dorul după pământul plătit cu tribut de sânge . . . Este extrema, antiteza vieții idilice a țaranului, este afirmarea unui sentiment consolidat pe care veacurile de asuprire n'au putut să-l sufocă. Nu zugrăvește numai răscoala contra „Ciocoiului pribeag, adus de vânt“, ci tot disprețul pe care-l poartă stăpânitorilor :

Voi ce-aveți îngropat aici?
Voi grâu? Dar noi strămoși și toți
Noi mame și surori și frați
În lături venetici . . .

Și acum, după ce am făcut o mică raită prin sufletul sincerului Coșbuc, după ce am căutat să-l înțelegem și să trăim aceleaș emoții de cari ne leagă un trecut milenar, să strivim între pleoape imaginea actuală a vieții, și să ne refugiem cu gândul, depărte, într'un sat pierdut prin desis de codri și să trăim aievea, ceiace a visat toată viața robustul poet năsăudean . . .

Dar cei mulți, ignoranții, cari nu vor ști să-l prețuiască, cei cari nu vor vedea în „Nunta Zamfirei“, „Moartea lui Fulger“, „Decebal către popor“ sau „Noi vrem pământ“, decât capricii de poet și nu vor voi să găsească în ele nimic din sufletul lor, să știe numai atât : Hordoul, întregul Ardeal, e patria lui Coșbuc, regele gliciei . . .

Vasile Culică.

Panait Istrati

Scurtă privire asupra vieții, vederilor și operei lui.

Panait Istrati, copilul nimănui și al tuturor, s'a stins din viață, în ziua de 16 Aprilie a anului curent, pe pământul iubitei lui patrii, istovit de suferințele unei cumplite boli.

Corpul neînsuflețit al aceluia care a fost înțelegătorul și alinătorul durerilor omenești, a fost așezat pe un car fărânesc împodobit cu scoarțe românești, la care erau înjugați patru boi — așa cum își exprimase el dorința — și a fost dus la locul de veci, urmat de mulțimea puținilor aceia ce l-au înțeles...

Născut din durere și crescut în suferință, nimeni altul nu putea cunoaște mai bine, ca el, neîndurarea acestor două elemente ce rod din răspuțeri viața uor oameni, născuți și crescuți întocmai ca și el.

Numai el, Panait Istrati, copilul din văzduh al Joiței Istrati care își câștiga existența muncind cu brațele pe fa casele boerești; numai el, Panait Istrati, care dela plâpânda vârstă de 12 ani, a trăit numai din sudoarea muncii lui; numai el, Panait Istrati, zugravul, hâmalul, vagabondul... , numai el a putut să cunoască în tot amănuntul, viața acelor *urgisiți ai vieții*, din mijlocul cărora eșise și el.

Pe aceștia i-a iubit, pentru ei a trăit și lor le a închinat toată simțirea sufletului lui.

Și tocmai acesta este motivul pentru care s'a făcut marele păcat de a-l considera pe Panait Istrati un neromân. El, care a iubit pe toată lumea, care a luptat pentru binele și fericirea ei, ar fi putut să nu și iubească patria și poporul lui? Nu. —

Pe orișunde era, pe unde vorbea, nu uita să se mândrească, că e român, fiu de țărancă cu fața arsă de soare și cu mâinile bătătorite de coada sapei.

Dovada cea mai bună că Panait Istrati a fost un român care a simțit românește, o avem în refuzul lui de a deveni cetățean francez, atunci când i se oferise această onoare...

Se născuse român și român a vrut să moară.

A iubi oamenii nu înseamnă a-ți ură neamul. Panait Istrati nu a fost decât un iubitor de oameni. Niciodată el nu a căutat binele oamenilor în nenorocirea neamului lui. Vedem acest lucru din însăși scrisoarea lui către acei ce n'au vrut să-l înțeleagă și'n care le spune: „— *Spus-am eu cândva că doresc binele omeniei cu prețul dispariției neamului meu? Ferit-a sfântul! Dacă s'ar putea dovedi așa ceva, accept să fiu linșat de toți cei care se numesc Istrati, în nenumăratele sate din județul Brăila și care se trag cu toții din același „moș Stoica Istrati”, tatăl mamei*

mele, tatăl lui moș Anghel, tatăl lui moș Dumitru, al lui moș Ștefanche care și-a lăsat oasele la Plevna”.

Când i s'a reproșat lui Panait Istrati că este un comunist, un bolșevic, s'a comis iarăși un mare păcat. Numai în înțelesul strict al cuvântului se poate spune că Panait Istrati a fost comunist, însă n'a fost. Comunism, pentru el, a însemnat o bandă de criminali ordinari, exploataorii mizeriei celor suferinzi.

Dovada cea mai bună și în această privință este aceia când, atras — ca și alții — de mrejele doctrinei umanitariste, a plecat în Rusia, țara în care se credea că această doctrină și-a găsit aplicarea, să vadă înviată acea lume bună și dreaptă, visată de el. Câtă dezamăgire! Raiul fericirii era un înspăimântător iad în ale cărui vâltori se mistuiau iubirea de aproapele, dreptatea și libertatea omului. Frați de sânge și de suferință, de neam, limbă și credință, erau uciși cu miile de către „*aplicatorii doctrinei umanitariste*”, după ce mai întâi au fost despuiți de tot ce posedau. Muncitorimea, oamenii aceia pentru care Panait Istrati visa o viață mai dulce, mai omenească, se zvârcolea acum în cumplită sărăcie, lipsită chiar și de pâine.

Cu sufletul îndurerat de grozăviile văzute părăsește „*raiul rusesc*”, blestemând pe nemernicii criminali roșii, cocotați — prin minciună și mișelie — în locuri de ghiftuiață. N'a vrut să-și mintă și să-și înșele semenii, n'a vrut să se ghiftuiască din mizeria lor, n'a vrut să-și înroșească mâinile cu sângele lor. A vrut să rămână drept și cinstit, așa cum a murit.

Așa a fost Panait Istrati — așa a simțit — român și iubitor de oameni. Și tot ce a simțit, a scris. Scrisul lui a fost numai simțirea sufletului lui. Dacă, pe cei suferinzi nu i-a putut ajuta alt fel, i-a ajutat prin scris, apărându-i. Lor l-a închinat toată opera lui, lor le-a scris toată suferința vieții lui.

Nimeni, până la Panait Istrati, nu a scris atât de real. Pe lângă note biografice, din romanele lui, se desprind idei, gusturi, vociferări — glasuri ale unei vieți trudite. Eroii sunt vii și moravurile prinse și descrise întocmai. Fatalitatea evenimentelor, forța oarbă a naturii, tristețea desfășurării acțiunii, atmosfera tragică, ridică peste romanul lui Panait Istrati un nimb de revoltă a celor neînțeleși: „O, popor, de care nu se ține seamă! Numai tu știi să ghicești marile nenorociri ale sufletului omenească, căci numai asupra ta s'au abătut marile nenorociri ale vieții”. O dragoste

de poporul lui, de cei urgișiți, dragoste curată, prietenie frătească, părintească pe care a căutat s'o ridice dincolo de hotarele vieții, în imperiul morții.

Realismul lui Panait Istrati este pătruns de pasiunea de a exprima dragostea de viață, alături de dragostea de legendele românești, de țărani români, de sufletul lor de și peisagiile minunate ale țării noastre dar mai ales de mizeria omenească. Și tocmai pentru aceasta, Panait Istrati rămâne steaua care strălucește în literatura noastră prin sinceritatea și dragostea pentru cei nenorociți.

Z. Crivăț.

Biserica Națională

(Urmare din pag. 3-a.)

Din toate acestea reese că biserica a știut să păstreze alături de sfânta candelă a credinței, flacăra nestinsă a vieții naționale.

Ca și în trecut, pentru prezent și viitor, biserica este și va rămâne, pe lângă propovăduitoarea învățăturilor lui Christos, și cel mai bun așezământ al *educației morale*, cum a demonstrat marele filozof german Kant († 1804). Căci nu poate fi om superior nici societate omenească fără o disciplină morală pe care numai biserica o poate imprima omului dela leagăn până la mormânt.

Tablou

Prin veacuri, Mihaiu, în jar și pocnete de
[durdă
te văd, cum înălțat în șeă nfranezi roibul ce
[zburdă,
și cum îți tremură'n islic fulgul de dropie
când lași să-ți cadă barda în liffa ce
[s'apropie!
Te văd, martir străpuns de spângi pe blestemata
[Turda . . .

GEORGE DANUBIA

Tranzacțiuni în drepturi naționale nu se încap.

M. Eminescu

Bucăți din mine...

Sezice că, „Viața e un drum, care cu cât se lungeste cu atât se scurtează“. Cu fiecare clipă, care coboară în umbră te depărtezi par'că de tine însuși. Și ori cât de plăcut ar fi momentul de față par'că tot mai mult te-atrage viața ce s'a scurs.

Trecutul păstrează comoara adevăratelor bucurii. Cât de tristă și pustie ar fi viața, dacă s'ar scurge fără să lase, urme în noi.

Bucuria aducerilor aminte e una din puținele plăceri. Dacă împrejurările, soarta sau defectul (care poate fi și calitate), înadaptabilității tale a făcut să străbați ani și locuri fără ca să-ți poți găsi cărarea potrivită ție, dacă ai fost desmoștenit de tot ce ți-a fost scump și drag sau dacă o tainică putere te îndepărtează mereu de idealul vieții tale, — e atâta fericire să te închizi în tine însuși sau în singurătatea unei odăi, să-ți cuprinzi tîmplele în palme, cufundându-te în gânduri . . .

Îți trec atunci pe dinainte bucurii sau dureri, pe care le-ai gustat cândva, daruri, ce te-au încălzit sau visuri ce-ai nutrit și încet, încet se deșteaptă trecutul tău din așipirea lui . . .

Uitându-te pe tine, simți câteodată cum o lacrimă ți-se prelinge pe obraz — cine știe de unde vine!? — Sau cum un zâmbet îți descrețește fruntea — cine știe cine l-a trimis?

Îți pare atunci „un vis frumos din caleafară“, încât ai prefera să fii înghițit de clipa n care el se înnoadă sau ca visul să nu se mai sfârșească . . .

De câte ori n'am plâns sau n'am răs cu singurătatea camerei mele. Și dacă cineva ar fi fost alături sau înlăuntrul meu, ar fi răs sau ar fi plâns cu mine . . .

E atât de interesant un suflet, care e și temniță și sahară, furtună și cer senin, zburcium de talazuri și liniște de cimitir . . .

Un suflet, care vrea să fie, să fie *el* și care totuși își regretă existența.

Un astfel de suflet e pentru unii un semn de întrebare, la care el, indignat, răspunde tăcând.

Iar dacă alții râd sau îl socot nebun, el plânge nevinovăția lor, plânge nedreptatea lui.

Nu sunt lacrimile singura bucurie a unui suflet chinuit, „sâmburele fericirii în coaja durerii”! Și tot ce-i în afară de durere nu-i oare iluzie și minciună?

O, un adevăr, în fața căruia încep să mă cutremur, e că *totu-i minciună*. Adevărul prigonit și izgonit de eroare rătăcește prin alte sfere . . .

S'a petrecut cândva, dincolo de vremuri și 'n ungherile adânci ale existenței, un proces de dezechilibru, o ruptură dintr'un întreg, ce înseamnă *totul*, care de unii și mii de milenii își duce și-și va duce mereu „până la capătul vânturilor și al valurilor” și până la marginele timpului — povara ursitei unui moment fatal . . .

De-atunci prăpăstie între adevăr și minciună, spirit și materie, iubire și ură și pricina păcatului printre oameni; de-atunci iluzia fericirii e balsamul durerilor omenești.

De-atunci însetoșății de adevăr și dreptate sunt prigonii semenilor lor, iar oamenii cred că printr'un sărut arginții lui Iuda sau ascuțitul unor săbii vor putea dobândi ceiace nu vor câștiga decât învingându-se pe dânșii și desmărginându-se de materie.

Când privesc în jurul meu la ridicolul, absurditatea și vremelnicia celor ce se petrec, plâng de mila Dumnezeuului din mine înghesuit de materie și eroare.

O, minciună, minciună! Asasin al eterneilor idealuri de mai bine, aș vrea să-ți sfârm în țândări stăpânirea ta de ispită și tortură!

Aș vrea să mă desprind de neputința ființei mele, dar îmi svâcnesc tîmplele de par'că ar vrea să crape și mi-i sufletul scrisnet de dinți și resemnare de temniță . . .

Cezar Măgură

Dacă există un singur om în lume care trăiește în belșug, trebuie să fie undeva altul care moare de foame.

Tolstoi

Albergo Corona

de Ioan Cismașiu.

Geneva, Sept. 1930.

*Imbrățișez liniștea ca să alint tăcerea
Și-mi plâng fără lacrimi doruri neîmplinite
Să 'nmormăntez cu plânsul, ași vrea să pot, durerea
In care se zbat trecuturi cu taine neadormite.*

*In Italia frumoasă, cu flori și cer albastru,
In camera mică de hotel în care numai noi suntem
Și care ne lasă să privim, imbrățișați, prin fereastră
In zare, la marea ce murmură 'ntruna aceleași retren.*

*O, liniște! Ce dragă mult îmi ești! Ah! Vreau să te sărut . . .
Chiar simt cum gura-mi mușcă tăcerea buzelor tale . . .
Și râd, râd ca un nebun. — De dragu-ți sunt pierdut
Și văd că prin asta am sugrumat idealul visurilor mele.*

*Te-am sugrumat, te-am omorât! . . . Ajunsu-m'a păcatul
Neleguitei mele fapte; moartea ta m'a biestemat.
In Italia frumoasă, cu flori și cer albastru
Și eu sunt mort și eu sunt sugrumat . . .*

Traducere din italienește de M. Giovanni

Frânturi din scara gândirii . . .

Pâinea care te satură mai bine e aceea pe care ai dăruit-o.

N. Iorga

Desfătările îl fac pe om vulgar.

Goethe

Scopurile mari nu se urmăresc fără pericole.

Herodot

Tot e mai bună o spadă ruptă decât o mână dezarmată.

Schakespeare

Luptele se câștig numai atunci când întărești linia într'un moment critic.

Napoleon I.

Totul aparține patriei când patria e în pericol.

Danton

Numai cine e nevrednic de moarte se teme de ea.

M. Eminescu

A-ți sluji patria e jumătatea datoriei; a sluji omenirea e cealaltă jumătate.

V. Hugo

Iubește libertatea mai presus de orice și nu renega adevărul nici chiar în fața tronului.

Beethoven

Intre adevăr și eroare

Cu toată osteneala cercetărilor de până acum nu se poate cunoaște origina vieții și nici când și cum și-a făcut apariția prima ființă pe pământ.

Renan spunea: Universul a avut un început și deci e natural să aibă și un sfârșit.

Un adevăr mai presus de acesta e că, viața-i veșnică iar ceiace pare răsărit sau apus nu-i decât transformare, prefacere și înnoire a vieții.

Un fapt real însă și mai vădit decât orice axiomă e că viața există și nimic mai neîndupfecat decât „*voința de a fi*”, cum spunea Schopenhauer.

Toată rostogolirea vremurilor și sfărâmarea trupurilor nu s'a făcut și nu se face decât pentru această nevoie și voință de viață, ce rezidă în tot ce este, în tot ce se mișcă.

Ceiace numim istoria lumii nu-i poate, într'un anumit înțeles, în cel mai adânc și mai mic înțeles al ei, decât o înregistrare — puțin fidelă — a sforțărilor și jertfelor făcute pentru astîmpărarea acestei împetuioase însetoșări organice.

Pe acest temelii s'au construit toate alcătuirile omenești, doctrinele și ideologiile, care și-au luat sarcina să conducă pașii omenirii către patria menirii ei.

S'au prăbușit regi, cetăți și împărați, au dispărut continente civilizații și neamuri, toate afraudă prefacerei și înnoirii vieții.

Cerința aceasta biologică, nesățioasă și poruncitoare, care vine par'că de dincolo de vremuri și din inima naturei însăși, e atât de imperativă. Cu drept cuvânt Homer a putut să spune: „*Nevoia este mai puternică decât legea*”.

Întreg angrenajul existenței omenești este ținut sub frina legii de granit a trebuințelor organice.

Deaceia, oricât ar progresa spiritul uman, el nu se va putea elibera pe deplin de sub determinarea instinctelor, ce încă guvernează omenirea.

Atâta vreme cât va exista egoism vor fi conflicte. Războiul și revoluția, crima și asasinatul nu vor dispărea decât în măsura în care instinctele vor fi biruite de rațiune.

Biruința aseasta însă, pare a fi un ideal de care, ori cât ni s'ar părea că ne-am apropiat, va rămâne totuș veșnic îndepărtat.

Resemnarea înfringerii se prefacă în aprigă revanșă, după cum satisfacția victoriei poate îmbrînci voința de putere către noi impulsivități violente.

Și niciodată un popor nu va fi atât de lăș — ori cât ar încerca, o anumită doctrină, să sfărâme granițele dintre state și națiuni — încât să nu răspundă la glasul de alarmă al legitîmelor lui apărări sau la trâmbița de expansiune a puterilor lui vitale.

Aici, e punctul de întâlnire și de plecare. Aici, între atac și apărare nu există limită”.

Proudhon spunea: „*Războiul există între popoare cum el există în toată natura și în inima omului*”.

Pretitudeni și în toate timpurile se constată diferențieri și inegalități, ciocniri de interese și depășiri de limite, zbor de aspirații și resemnări de înfringeri, frământări, lupte și conflicte între toate elementele ce constituiesc complexul existenței.

Morala însăși pare că n'a fost creată decât pentru a corija natura, care prin manifestări oarbe și ireductibile uzurpă năzuințele umanității.

Ceiace la un moment dat, neașteptat de nimeni, poate părea un câștig pentru mersul înainte și înspre bine al omenirii, nu-i decât o aparență înșelătoare, în dosul căreia rinjesc primejdii sinistre.

Viața și schimbă aspectul potrivit cauzei ce impune un fel sau altul de manifestare.

Și marele defect al culturii omenești în genere e că, n'a păstrat că, n'a putut păstra, legătura continuității sale.

Ea a oscilat unilateral într'o direcție sau alta, supusă determinării și prefacerei, cum supus prefacerei e tot ce se naște în natură.

Vedem în istorie cum apar și dispar anumite culturi, se nasc și apun popoare, înfloresc și decad civilizații, sub tiranica cârmuire a unei misterioase puteri.

Și dacă este adevărat că răul vieții unui individ, unei națiuni sau chiar a lumii întregi, este pricinuit în mare parte de mediu, de un factor din afară străin și protivnic — nu-i mai puțin adevărat că, germenele răului se află și înăuntru, în adîncul ființei umane, în psihologia unui popor sau în mentalitatea unei epoci.

Când o națiune n'a ajuns să se cunoască pe sine în amănunțime, să fie stăpână pesine și ceiace este mai important, să-și cunoască rosturile și chemarea, când n'a ajuns la acea supremă conștiință de sine, care-i dă forța de supraviețuire și singură îi poate spune până unde se întinde libertatea și drepturile ei, atunci acea națiune poartă în mod fatal pricina propriului ei rău.

Libertatea cuiva se întinde până acolo, unde începe libertatea altuia.

Azi, între oameni ca și între state, ceiace e legal pentru unii, este ilegal pentru alții.

Intre dreptul natural și cel de fapt, între dreptul ca atare și cel consfințit de legi, e uneori atîta deosebire . . .

Iar peste orice comentariu, oricărei legi, peste orice „imperativ categoric” și cu tăria maximului imperativ stăpînește: „*forța primează dreptul*”.

S'ar părea că, după aproape douăzeci de veacuri dela „*cea mai mare revoluție morală pe care au cunoscut-o timpurile istorice*”, Crestinismul, după atîtea secole de luptă și trudă pentru domesticirea bestiei umane, după două milenii de umanizare a omului,

dreptatea și împăcarea între oameni și popoare ar fi mai lesne de realizat.

Dar și acum, ca și altă dată „*dedesubtul unei păci poruncite de teama obstează, dospesc azi mai neîndurate decât oricând altă dată*“ (H. Fiérens — Gevaert).

Poate că — cum spuneam anul trecut într'o revistă pe care o redactam în Capitală — tocmai cazna omului pentru intima lui împăcare, neîntrerupta rivalitate a individului cu sine însuși și strădaniile omenirii de a prinde idealurile ascunse în dosul posibilităților de realizare, constituie senzul și echilibrul vieții.

Cineva — și dacă nu mă înșel chiar Moltke — a spus: „*Pacea universală este numai un vis*“ . . .

Dar binele, să nutrești și pe cât posibil, să înfăptuești binele, pentru ai tăi și pentru *toți*, e singura realitate vie care dă rost vieții noastre.

Bătrâna Europă — după spusele de acum doi, trei ani, ale regelui Boris — poate fi asemănată cu o construcție veche a cărei grinzi de susținere sunt putrede, roase de carii și care, la cea mai mică zdruncinătură e gata să trosnească din încheeturi și să se prăvale în ruină . . .

Vor înțelege oare popoarele Europei, măcar acum, în al unsprezecelea ceas, că „*acum ori niciodată*“, e momentul să pecetluiească înfrățirea și solidaritatea înipotrirea primejdiilor din năuntru și din afară?

Vor înțelege oare cărmuitorii noroadelor că, mulțimile trebuiesc înblânzite și nu asmuțite?

Dar, dacă sunt alte cauze independente de voința celor ce stau în fruntea statelor, cauze care pot determina noi deslănțuirii violente, atunci marele nostru bărbat de stat, Take Ionescu, a fost un adevărat vizionar, când a constatat că: *nimeni nu poate nici să împiedice, nici să schimbe mersul lucrurilor; ferit cel care îl înțelege la vreme și-și privește pașii să nu fie târât*“.

Prudență și bună înțelegere, prudență, prudență! Se atacă tratatele de pace încheiate și se încearcă revindecări de drepturi. Drepturi!

Cât de relativ și totuși cât de complex e sensul acestui cuvânt.

Dece oare, se pretind revindecări tocmai acum și nu s'au cerut atunci, imediat după semnarea tratatelor?

Pentru că nimeni nu cedează de bună voie la ceiace odată a posedat (indiferent de temeiul dreptului de a posedea) și pentru că, atunci, forțele organizate, care ar fi voite să păstreze posesiuni pierdute erau sleite și ingenunchiate.

Azi, când învingșii de ieri s'au mai înzdrăvenit oarecum au cutezanța revindecărilor . . .

Și la drept vorbind e ceva natural. Oricum, până la urmă, mai de vreme sau mai târziu, va urma în mod fatal eterna dispută dintre forțe . . .

Sărmană omenire! Nenorocită turmă cuvântătoare cu nimic deosebită de strămoșii tăi de acum câteva mii de ani, veșnic sortită să fii sfârticată de colții hienii din tine și purtată din val în val de năpraznicele vânturi ale propriei tale sinucideri! . . .

Pământule, pământule! Pentru tine năzuințele, sudoarea și sângele gloatelor umile, iăsboaele fratricide, mizeria și nedreptatea omenească, pentru iubirea ta toate strădaniile celor ce se întorc în tine!

Pământule scump și drag! Sânge și carne din sângele și carnea mea și-a celor din care m'am născut; pentru dragostea câinească ce ți-o păstrez, lasă-mă să mă ridic deasupra ta și să spun celor ce râvnesc la tine și strigă că ești a lor și numai a lor, lasă-mă să le spun, cu sinceritatea celui ce nu poate uri, dar care iubește:

Pământul este al nimănui și-al tuturor. Nimeni n'a venit cu el în buzunar.

Și dacă acest pământ, care nu este al meu, care nu este al tău, nici al nostru, nici al vostru, dacă acest pământ al nimănui, la-ți stăpânit o mie de ani, de ce nu l-am stăpâni și noi o mie?

Haralamb Croitoru.

Tipăriturile și cititorii de azi

Părerii și impresii pe marginea unei publicații

Când, o nouă publicație își face apariția — indiferent de domeniul căruia aparține și din care își extrage producția — publicul cititor o primește cu scepticism și răceală, iar uneori cu o critică prejudecată sau cu o trufașă indiferență.

Apatia publicului de azi pentru slova scrisă e destul de justificată. Pe deoparte, marele război a răsturnat vechea ordine a lucrurilor; frământările și prefacerile veacului al XX-lea au creat o nouă concepție de viață, o altă mentalitate, care-și impune voința în toate ramurile de activitate omenească, iar pe de altă parte, *scrisul* — care este pârghia de susținere a unei societăți — nu s'a putut menține pe înălțimele olimpice ale misiunii lui, din care pricină a putut fi lesne substituit intereselor meschine.

S'a pus la index întâietatea factorului moral în raporturile dintre oameni, iar idealismul s'a socotit ca un defect al adaptării la mediu, un cusur pentru succesul în viață.

Stăpânirea materialismului s'a întins peste tot, sub inviolabilul cezarism al banului.

Se înțelege dar, că, după teoria „*producerii de artă*” a lui Taine — până acum cea mai indiscutabilă — climatul moral al contemporanității, preferința și mentalitatea mediului social, determină un anumit soi de producție culturală.

Scriitorul, în afară de specificul individualității lui, poartă pecetea mediului ambiant.

Cine nu scrie pe gustul publicului riscă să fie depreciaț și să rămână prăfuit în exilul rafturilor de librărie.

Ne place numai ceia ce se potrivește cu noi și numai ce servește interesul nostru. Detestăm la alții ce aprobăm la noi; privim ironic manifestarea altora din pricina invidiei noastre; am vrea totul dela alții, fără să dăm ceva dela noi.

Criteriul de apreciere a oricărei valori e *banul*. Cică, banul îți rezervă loc și în rai. Viața nu mai este considerată în ansamblul și întregul ei. Vrem să reducem totul la părți dispartate și să prefacem orice în profit personal și momentan. Ceia ce ne interesează și vrem să obținem e ceia ce ne poate satisface acum, iar nu altădată.

De atâtea ori mi s'a spus: — «am văzut că scrii la cutare revistă, cutare ziar... cât câștigi?»

Iată dar că totul se măsoară după profitul material. Puțini sunt aceia care să înțeleagă spusa lui Tagore: „*Cine se dăruiește pe sine se câștigă întreg*”.

Deprecierea scrisului se datorește și faptului că, niciodată nu s'a scris mai mult ca acum și din această cauză, mai prost și fără consistență. Publicațiile apar și dispar ca ciupercile după ploae. De aceia apariția unei noi reviste lasă publicul rece...

În ce atmosferă se desfășoară „Gând Nou”! Cât piept trebuie să țină și câtă greutate apasă pe umerii lui „Gând Nou”! De fapt nu există gând nou. După Goethe, orice idee este o reproducere.

Însă noutatea „Gândului Nou” este în curajul și

perseverența cu care el se hotărăște să slujească unor eterne trebuințe ale sufletului uman, unor adevăruri care nu trebuiesc întinate.

Valoarea lui trebuie să se măsoare după nevoia din care a pornit și după tăria credinței în izbânda idealului ce călăuzește pașii ostașilor lui.

Asfel fiind, criticile, ironiile ori șicanele nu contează. Ele sunt inerente oricărei acțiuni de bine. Garanția și personalitatea celor ce scriu? Talentele nu trebuiesc căutate numai în dosul titlurilor, cum nici valorile nu trebuiesc căutate în preajma pungilor cu arginți... Să nu se ceară dela alții mai mult decât putem da noi, înșine...

Nu se poate realiza totul dintr'odată. Poate că geniul însuși — cum spunea Edison — nu-i decât un rezultat al muncii neobosite, 95% transpirație și numai 5% inspirație.

Și-apoi, o revistă înseamnă ceva mai mult decât un ziar. Ea răspândește o ideologie, deschide orizonturi mai largi și tinde către realizări mai durabile.

E un mare păcat din partea oricui — conațional sau strein — să se împotrivescă unei asemenea acțiuni. Când mijloacele de luptă dintre oameni se vor reduce numai la *idee*, se va înregistra, cu adevărat, un pas spre progres. „Arma cea mai puternică și arta cea mai frumoasă e cuvântul”, spunea odată acela care, la Roma, a împiedicat conjurația lui Catilina.

Este o datorie de conștiință și de misiune a tuturor ce *trebuiesc* să înțeleagă rostul „Gândului Nou”, de a-l sprijini, a-l încuraja, a-l îndruma, și al feri de capcanele compromisului și întinării, pentru ca să poată astfel înfăptui numai gânduri bune, drepte și curate.

Iată ce este și ce trebuie să fie „Gând Nou”.

Bogdan Humuleșteanu.

Din caetul de amintiri:

Caporalul Aly

L-am cunoscut în vremuri de grea cumpănă...

Era pe timpul când, acei ce-și pusese ră în minte să stăpânească lumea nu gândeau că în curând va sosi și ceasul acela în care steaua lor strălucitoare își va întuneca sclipirea...

Era pe timpul când, sub tăișul baionetelor lor, ședeau plecate mai multe noroade și o parte din țara noastră...

L-am cunoscut ca prizonier — în lagă-

rul cu prizonieri din armata colonială franceză — instalat în clădirea unei școli dintr'un orașel situat aproape de locul unde Oltul își azvârlă furiile în largul liniștitei Dunării și care, pe atunci, făcea parte din partea țării noastre, plecată sub tăișul baionetelor învingătorului...

Fusese caporal — comandant de grupă — într'un regiment de infanterie din Algeria, fiind și el de origină algerian, iar acum căzuse în mâna germanilor, ca prins din armata franceză,

Un cap mic, negru, cu buzele groase și întredeschise — ce lăsau să i se vadă două șiruri de dinți albi și mărunți ca mărgăritarul, — un păr creț și aspru ce-i acoperea capul mai mult spre creștet și o piele neagră-cafenie, identificau în caporalul Aly pe omul născut și crescut pe pământul veșnic ars de soare, al Africei.

Intocmai ca și ceilalți camarazi de lagăr, purta uniforma regimentului de infanterie din care făcea parte: — pantaloni roșii, peste care erau înfășurate, dela genuchi în jos, molietierile albastre, — veston albastru pe al cărui guler lucea steaua de caporal, — iar capul îi era acoperit cu o capelă roșie de care era prinsă o cărpă albă, lăsată pe ceafă, pe semne să-l ferească de arșița soarelui . . .

Ca prizonier, făcea serviciul de rânduși, împreună cu alți trei-patru camarazi de-ai lui, la popota ofițerilor germani, instalată și aceasta într-o casă boerească, ai cărei stăpâni o părăsiseră, fugind în Moldova, înainte cu câteva zile de sosirea noilor locatari . . .

L-am cunoscut pe când ducea ghiată cu roaba — la popota unde servea — dintr'o ghețarie a vecinului din spatele casei noastre. Cum eu eram prieten de joacă cu băiatul vecinului și cum curtea lui era mai mare ca a noastră, aproape toată ziua mi-o petreceam acolo, căci pe vremea aceia școlile erau închise . . .

Caporalul Aly vorbea, aproape fără defect, franțuzește iar decând destinul îl aruncase și prin țara noastră, învățase și ceva românește. Ar fi avut ocazie să învețe și germana, însă din scârbă — cum spunea el — n'a învățat. Li socotea pe germani drept niște fiare ce căutau să-i sfășie Franța iubită.

Și într'adevăr, o iubea. Tot ce avea el mai scump în lume era Franța, Franța aceia bună, fină și elegantă, care-și cinstea eroii și sub al cărei drapel, ce fâlfâia măreț deasupra nisipului fierbinte al pustuiului algerian, se născuse el.

Și cum să n'o iubească când și ea îl iubea pe el? Cum să urească el pe Franța aceia care avea grije de copiii ei în suferință, prizonierii, trimițându-le în fiecare lună — prin

intermediul Crucii Roșii Americane — câte o lădiță, la fiecare, cu cele de care ei aveau nevoie: îmbrăcăminte, linjerie, alimentele tutun săpun, ață, etc . . .

În fiecare zi, decâte ori venea după ghiată se interesa de noutățile ce am aflat prin ziare, cu privire la mersul luptelor pe front, în special frontul francez. Vestii bune nu puteam să-i dăm căci, chiar dacă „Monitorul Oficial“ comunica vreo victorie a francezilor, „Komandatura“ știa s'o atribue germanilor. — Și ce trist era și cât de mult plângea caporalul Aly când auzea că ghiarele fiarei germane se înfigeau mai adânc în bietul trup al Franței!

Câtă durere era în sufletul lui când, din discuțiile ofițerilor ce-i servea la popotă, afla că îngrozitorul „patruzecișidoi“ distrugea Verdunul! . . . Fiecare dărâmătură din Verdun era o ruptură din inima lui, fiecare bubuitură de tun era un jalnic suspin al durerii lui! . . . Ar fi vrut să fugă, să treacă pe furis — noaptea — frontul, să intre în rândul eroilor ce apărau Verdunul, să moară ca un erou cu arma în mână, — dar nu putea, căci era controlat și risca să fie împușcat la zid . . . Iși blestema „chipul negru de african“ din a cărui cauză nu putea să se ascundă în niște haine țărănești, cu ajutorul cărora să se strecoare, prin șirul de sate, până la locul unde noaptea trebuia să-i înlesnească realizarea ultimului ideal.

— — — — —
Era în dupăamiaza unei Duminici călduroase de Iulie. Arșița soarelui alungase în casă, la răcoare, aproape pe toți locuitorii orașului. Pe stradă câteva vrăbii încălzite se scaldau în praful din mijlocul drumului. La umbra unui cireș cu frunzele ofilite de căldură, un biet câine găfâia din răspuțeri, cu limba scoasă . . .

Ca de obicei, caporalul Aly venise cu roaba după ghiată.

În casa vecinului era un fel de petrecere, cu mâncări și băuturi răcoritoare și dela care nu lipsea nici uzualul gramafon cu pâlnie. Nu știu cum se făcea că nici eu nu lipseam de acolo.

Intrând în curte și auzind gramafonul cântând, caporalul Aly nu-și putu stăpâni indignarea față de acei ce petreceau, în loc să plângă . . . Avea dreptate. Din această cauză se lăsă lipsit, în ziua aceia, chiar de informațiile zilnice ce-l interesau . . .

Vecinul, simțind — probabil — indignarea caporalului, sau poate dintr'un sentiment de milă sau genereozitate, îl pofti în casă, la masă,

unde, din cauza căldurei, sărmanul prinzioner goli în grabă un sprîț rece.

Printre duzina de plăci, ce compunea „garnitura“ gramafonului, se aflau și vreo două marșuri românești, precum și „*La Marseillaise*“ imnul național francez și care, din cauza indexului german, ședeau acum ascunse în fundul unui dulap.

Spre a înlătura indignarea lui Aly și ținând seamă și de faptul că prin apropiere nu era nici un german, vecinul învarti manivela mașinei vorbitoare, așezând pe ea placa cu imnul național francez. Un puternic „*Vive la France*“ izbucni din pieptul bravului caporal, odată cu două șiroaie de lacrimi izvorâte din ochii întristați . . . Și'n hohote de plâns, luă în brațe gramafonul și-l sărută cu căldura copilului ce-și sărută mama de care a fost despărțit o vreme . . .

— — — — —
In toamna aceluiași an, când trupele franceze sparseră frontul german dela sud și veneau încoace prin Bulgaria, caporalul Aly fugi din lașărul ce-l întemnițase mai mult de un an și se ascunse fără să știe nimeni — în vile culese și îngropate, de pe malul Dunării, unde suferi foame și frig și de unde nu eși decât după 2—3 săptămână, atunci când pocniturile mitralierelor îl înștiințară că armatele țării lui au trecut Dunărea în România.

La vederea primei patrului franceze, îi sări înainte, îi spuse cine este și ceru să i se dea arma, pe care odată o perduse, fără să vrea . . .

Și'n fruntea acestei patruli, intră primul în orașul în care mulțimea celor descătușați din robie îl întâmpinără cu strigăte de urale și flori.

A sărutat apoi pământul pe care, de atâtea ori a plâns durerea iubitei lui Franța și pe care, a avut fericirea să o vadă iarăși înflorită. Iar ca ultim cuvânt de adio, îi spuse un „*Vive la Roumanie*“ și'n cântecul Marsiliei, cu arma încărcată, a plecat mai departe, la datorie . . .

Așa l-am cunoscut pe caporalul Aly, acesta a fost bravul caporal francez Aly din armata colonială franceză.

R. Turneanu.

A-ți da viața pentru patrie înseamnă a muri în mare cinste.

Reviste, cărți, ziare . . .

Icu . . . Opera postumă a distinsei profesoare Maria N. I. Apostolescu-Steriopol, strânsă în volumul „Icu“, reprezintă o nouă direcție literară. Poezia — adânc simțită — pe lângă un parfum amețitor de moarte ce-l exală printre rânduri, îmbrățișează manifestările timide de viață, pe care le descoperă până și în brazi. „*Brazii au suflete curate, deaceiu mi-e teamă să trec singură prin mijlocul lor*“.

Cea mai neînsemnată situație creiază impresii neobișnuite și asociată cu un colorit estetic, se transformă în realizare, imortalizată prin bogăție de sentimente în care este frământată

Poezie de melodioase rezonanțe interioare, fan-tezie originală și stil clar, de îndată ce intră în sfera retrăirii, adoptă eleganța de simțire a creatoarei și devine poezia sentimentelor de elită.

O auto-observare minuțioasă caracterizează unele din poezii. Parcă o mână streină transcrie versurile cu o transparență de cristal prin care sufletul se vede ca într'un tablou.

Din adâncuri amețitoare de suflet, din puținul divin sădit la mari intervale de timp, în inimi omen-ești, se exală parfumul visării ca în nopțile misticului orient, din vasele în care ard miresme pentru zei.

Nimic omenesc în „Icu“ afară de sufletul, ma-rele suflet aristocrat al autoarei . . .

Căminul Cultural : An. I. No. 6 Ed. Fun-dația culturală regală, „Principele Carol“. Merituoasă re-vistă pentru cultura poporului. Dintre numeroase semnături menționez : E.M. Bucuța, Gh. Focșa, Anton Coșbuc. Incercarea de a stabili cât s'a citit prin diferite comune e de o deosebită valoare statistică. Revista era așteptată.

Cruciada românismului : An I. No. 21 str. Emil Costinescu, 17 Buc. Din tot ce s'a scris în preajma morții lui Panait Istrati, se va șterge aproape tot, căci, apostolul neînțeleș în luptă pentru viață și pentru idealizarea societății, în mod fatal trebuia să rămână neînțeleș și atunci când purtat pe car cu boi își sfârșea pelerinajul spre Belu. Dac'au scânteiat atunci, ca lumânări aprinse pe mormântul proaspăt prin coloane obscure, câteva cuvinte de laudă și de recunoștință, s'au ivit din simplă obișnuință. Murise un om și trebuia îngropat. Dar dintre puținii cari au știut să aprecieze sufletul și talentul lui Panait Istrati, dintre aceia care n'au ezitat un momet să-l poarte în inimile lor ca prieten, zic, dintre foarte puținii aceia sunt conducătorii dela „Cruciada“. Numărul de față închinat memoriei lui Panait I. e presărat cu nume-roase fotografii inedite și tablouri sufletești obiective. Sunt lacrimile tovarășilor de simțire, cari nu se vor usca niciodată. Prietenii aceștia au luat inițiativa înființării unei asociații „Amicii lui Panait Istrati“. A sosit ora demascării și Panait Istrati nu va mai purta

masca trădătorului pusă de cei interesați pe fruntea care a gândit numai și numai românește.

Pământul: An. IV. No. 98—100, str. Vânători 127. Călărași. Un ziar pe care zelul neobositului D. E. Cialăc l-a ridicat deasupra nivelului ziarelor de provincie egalându-l cu săptămânalele cele mai bune din capitală. . . Numărul acesta aduce cunoscute semnături de pe câmpul scrisului: Mircea Brateș, Marta Rădulescu, R. Cosmin, A. Holban, V. Militaru, Gala Galaction, Octav Dessila, etc. . .

Inceputuri: An. II. No. 3—4 Tineretului dela „Inceputuri” îi îndărm toată atenția pentru frumosul scop: „cultul trecutului românesc pe platuri înstreinate. Dacă vor fi, ca până acum, credincioși dictonului „Motto”: „Labor improbus omnia vincit!” vor trebui, fără in-doială, să schimbe titlul revistei.

Gorjanul: An. XII str. Grigore Sfătoiu 4 Tg. Jiu. Bătrânul ziar al gorjanilor nu pare deloc împovărat de cei 12 ani, rămâne mereu acelaș neobosit luptător pe tărâm cultural. La atmosfera tinerească contribuie și evidentul talent, d. C. I. Goga.

Catedra: An. VIII No. 9—10 str. Cuza Vodă 45. Galați. Revista „pentru lecturi, serbări școlare și cercuri culturale”, după cum se sub-întitulează este rodul muncii entuziastului institutor Dimitrie T. Faur. Într'o admirabilă ținută tehnică republică bucăți și fragmente din operele noastre literare cele mai însemnate, însoțindu-le cu reproduceri după pictori naționali. „Catedra” constituie un valoros organ de cultură și educație pentru care nu avem decât cuvinte de laudă.

Gazeta ilustrată: An IV. No. 3—5 str. Regina Maria No. 36 Cluj. Prin articolele „Răscoala lui Horia” semnat de d-l George Freamăt, prin „Mi-

nele de cărbuni „Șorecani” cât și prin poeziile cu accent de buciom ale d-lui Aron Cotruș, se alătură cu cinste de publicațiile cu caracter social și cu tendințe de cultivare a elementului de bază, românesc.

Freamătul literar: An II No. 12 Siret (Bucovina). Suntem deprinși să apreciem munca cinstită și dezinteresată, dar când ea nu e pusă în serviciul nici unui ideal atunci devine inutilă. E cazul grupării din jurul „Freamătului”.

Glasul nostru: An IV. Văleni, jud. Fălciu. „Glasul nostru” nu este un strigăt timid, ci afirmarea dragostei de lumină a unor săteni, glas puternic rostogolit din piepturi românești. Dar de ce vrea rimatorul (a nu se confunda cu râmătorul) Teodor Rosen să strice armonia acestei publicații care face cinste satului Văleni și jud. Fălciu? Pentru inimosul director G. Arteni, onoare.

Informatorul dorohoiului: An IV. No. 11 Dorohoi. Dacă anumite îndatoriri pe care le avem față de opinia publică ne-ar lipsi, am întrebuița fără jenă, vulgarul „fițuică” pentru a o caracteriza nepărtinitor. Amintim doar în treacăt: ziarul este compus din două pagini, dintre care, una este consacrată exclusiv reclamelor cinematografice și diferitelor bilanșuri. Notițele critice ale lui I. D. Râncă extrem de diluate.

Licăriri: An I. No. 1 Tudor Vladimirescu, No. 3 Siliștra. „Licăriri” are un titlu pretențios căci nu e destul să publice „Moment . . . (sic) Târziu . . .” înbibat cu scrisori erotice urmat de două cugetări pentru a te intitula revistă literară, chiar când cuvântul „înainte!” îl rostește Vanghele Ciomu „ziarist”. Pentru imagini frumoase menționez poezia „Înviere” de Th. Brudi.

Citiți și răspândiți „Gând Nou”